

I.



ARS POETICA¹

Minden, a Teremtő Úristen alkotta nagy egységben létezik a világban. Ennek a Rendnek részei vagyunk mi is, itt kell tájékozódunk, keresnünk és felismerünk a belső összefüggéseket, megismernünk saját magunkat, ráébredve arra, mi a teendőnk, mi a feladatunk.

A művészet nagymértékben segít bennünket ebben, céltáblákat állít elénk, kérdéseket tesz fel, és utat mutat.

Számomra, a zongorázás mellett, a tanítás jelenti az egyik legnagyobb lehetőséget, ami tulajdonképpen akkor jó, ha a tanulást segíti, mégpedig a kapcsolatok, összefüggések felfedeztetése által. Ez az interdiszciplináris szemlélet megerősíti hitünket szakmai alapjainkban is.

Rendkívül lényegesnek tartom önmagunk állandó fejlesztését, az egész életen keresztül történő önépítést. - Aki művészetekkel foglalkozik, az ráérezhet a létrehozás, az alkotás, az átadás és visszajelzés örömére, és ez által létrejöhet a kapcsolat lélektől-lélekig.

Óriási a felelősségünk, mert nem mindegy, milyen ez a kapcsolat. Úgy gondolom, a mi küldetésünk, tőlünk telhető tökéletességre vinni emberi fejlődésünket, és szakmai munkánkat; tudásunkat szétsugározni úgy, hogy az emberek iránti szeretet vezesse minden léptünket.

¹ [Pécsi Tudományegyetem | Művészeti Kar](#)

II. „APAGYI MÁRIÁT PEDIG FORRÓN GRATUL-ÁLOM!”²



Apagyi Mária³ (art.pte.hu)

Tisztelt Akadémikus Társaim, kedves Vendégeink, Hölgyeim és Uraim!

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy én mondhatom a laudációt azon jeles alkalommal, amikor az MMA Apagyi Máriának zenepedagógiai díjat adományoz. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy Apagyi Mária és Lantos Ferenc pedagógiai munkásságát éveken, sőt évtizedeken át kísérhettem figyelemmel és őszintén csodálhattam. A zene kapcsolata képzőművészettel, irodalommal közismert. Azonban az a közvetlen összefonódás zene és képzőművészet között a pedagógia területén, amit Apagyi Máriáék iskolájában 2 megtapasztalhattam, az egészen új volt számomra. Ma már tudom, hogy ők akkor egy merőben új pedagógiai módszer megalkotásával valóban ISKOLATEREMTŐ munkát végeztek. Apagyi Máriáék nem csak „szakmát” tanítottak, hanem kezdettől fogva olyan módon terelgették tanítványaikat, hogy felszínre segítsék azt a bennük mélyen meglévő képességet, amivel meg tudják látni a lenyűgöző összefüggéseket művészetek, tudományok, valójában a teremtett világ egésze között. Tévedés lenne azt hinni, hogy mindez egy gyerek számára túl elvont, túl nehéz. Én tanúsíthatom, hogy olyan mesterek, mint Apagyi Mária és Lantos Ferenc irányításával a gyerekek valóban csodákra

² A Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti Tagozata 2016. október 5- én kiemelkedő zenepedagógiai tevékenységéért elismerő oklevélben részesítette Apagyi Mária, Bruckner Adrienne, Dratsay Ákos és Zelinka Tamás zenetanárokat. **Lantos István Apagyi Máriának szóló laudációja** az említett ünnepségen hangzott el. (Első megjelenés: Parlando 2016/5.)

³ [SZAKMAI ÖNÉLETRAJZ - Pécsi Tudományegyetem ...](#)

voltak képesek. Komlón – ahonnan az egész elindult – a zeneiskola ajtaja mindenki számára nyitva állt. Aki oda belépett, hallhatott boldogan improvizáló gyerekeket, megtekinthette a kiállítást, ahol a gyerekek legújabb munkáit (rajzok, festmények) csodálhatta meg. Minden látogatás élmény volt a komlói zeneiskolában! Gondolom, az elmondottakból kiderült, hogy Apagyi Mária és Lantos Ferenc pedagógiai módszere nem száraz elméletek gyűjteménye, hanem a munkát évek, évtizedek élő tapasztalata érlelte teljessé. A mesterek és tanítványaik kapcsolata folyamatos volt. Amikor vége lett egy-egy tanévnek, jöttek a nyári táborok. Magam is szívesen emlékszem egy paksi táborra. A komlói „gyerekek” közül csak kettőt említenék – akikkel valóban szoros szakmai, sőt baráti kapcsolatba kerültem; egyikük Király Csaba, a másik – ha még élne, biztosan itt lenne – Gyöngyössy Zoltán.

Apagyi Máriaék „módszertana” megismerhető – megjelent írott formában, három kötetben. A címlapon egy Weöres Sándor-idézet olvasható a költő Pára c. művéből:

„Tág a világ
mint az álom.
Mégis elfér
egy virágon.”

Továbbá látható egy rajz – Tulipán virágjának felülnézeti szimmetriái. A könyv címe:



A könyv remek címe sokakat megihletett. Mária sok szép ajánlást és gratulációt kapott. Szabad legyen egyet megosztanom Önökkel Nagy Dénes matematikus, kutatóprofesszor (Melburne) Ajánlását Mária könyvéhez: Egy álomszép módszert látok és a fejemben máris zongor-álom egy további álmom. Hasonló

interdiszciplináris álmokkal kell utat nyitni a kreativitáshoz – kicsiknek és nagyoknak egyaránt – a művészet és a tudomány más területein is:

GrafikÁlom, MatematikÁlom, FizikÁlom...

Apagyai Máriát pedig forrón gratul-álok

Lantos István

III.
ÁBRAHÁM MARIANN
ZONGORÁLOM SIKERE KÜLFÖLDÖN⁴



Apagyai Mária három kötetes zongoraiskolájának megjelenése óta (2008) öt év telt el. Miután a kiadvány az általános gyakorlathoz képest zeneműboltokban nem beszerezhető, érdekelt a kotta további sorsa, elterjedése. 2012 májusában meghallgattam Mária férjének, a vizuális művészeti ágban alkotó Dr. Lantos Ferenc festőművésznek a Magyar Művészeti Akadémián, Apagyai Máriával közösen tartott előadását, a nyár folyamán pedig leutaztam Balatonszentgyörgyre, ahol az általuk alapított Martyn Ferenc Művészeti Szabadiskola nyári táborának munkájába nyerhettem betekintést. A látottak és hallottak ismét megerősítették bennem azt a meggyőződést, hogy hatalmas élményt, megtapasztalást nyújt az általuk képviselt gondolkodásmód, semmihez

⁴ Első megjelenés: Parlando 2013/3. szám.

nem hasonlítható módon nyitja rá az ebben a munkában folyamatosan résztvevő fiatalok lelkét és szellemét életre szóló felismerésekre.

Bár a Parlando korábbi száma alkalmat adott már a kiadvány bemutatására, a kötetekkel való mélyebb ismerkedés - pontosan újszerűségénél fogva - újra felvethet még világosabb megértésre váró kérdéseket. Részkérdések összefüggéseit, amiktől kitisztul és leegyszerűsödik a kiadvány felépítésében mindaz, ami eleinte bonyolultnak tűnt. A zenetanítás újszerű megközelítését már a kotta alcíme is elárulja: kreatív zongoratanulás! Ez a megközelítésmód azonnal rávilágít a növendék kreativitásának, aktív cselekvésének és gondolkodásának mindenekelőtti szükségszerűségére.



Apagyi Mária és dr. Lantos Ferenc

Apagyi Mária: Először is tisztázni szeretném, hogy az általunk 1985-ben alapított Művészeti Szabadiskolának életkori megkötése nincs, 4 éves kortól akár 60-on túl is bárki növendéke lehet. Egyenlő eséllyel indul és a tanulás tempóját nem a tanterv merev időbeosztása, hanem a gyerek (növendék) felfogó képessége diktálja. Ezt a kiadványt nem csak a fiatalok, hanem általában a zene iránt érdeklődők számára írtam, így bárki használhatja. Több évtizeden át tartó zenetanári munka mindenkori eredményeinek megfigyelése, értékelése vetett fel fokozatosan számunkra is új és új kérdéseket és felismerést. Lantos Ferenc képzőművész kérdésfelvetései alapjaiban segítettek ebben a munkában. Kérdése volt például: „Ti zenészek miért játszatok mindig csak kottából megtanult műveket? Miért csak megtanult művekkel foglalkoztok? Miért nem próbáljátok a saját, személyes hangjaitokat is megszólaltatni zenei eszközökkel, és ebből létrehozni egy gondolatot?” Ez egyfajta alkotó magatartást kezdett kialakítani, amely az improvizáció hasznára, sőt fontosságára is rávezetett.

Mindezek a meglátások rávilágítottak a művészetek, a természet jelenségei, és a körülöttünk lévő világ közötti összefüggések felismerésére is, mivel a mindegyikben meghatározó rendnek van lényeges szerepe. Ennek a több évtizeden át csiszolódott zenetanítási gyakorlatnak összefoglalásából született meg ez a zongoraiskola.

Ezt nevezed interdiszciplináris szemléletmódnak, aminek kialakítása meggyőződésed szerint folyamatosan át kell, hogy hassa a tanítást?

A.M.: Mindenképpen. Ez egyébként nem egy külön feladat, hanem egy széleskörű, nyitott gondolkodásmód folyamatos kialakítása, egy olyan szemléleti alapállás, amely segíti a világ egységben látását, segíti az összefüggések felfedezését a zenében is, ami egyúttal a zene fontosságát is hangsúlyozza. Nyilvánvalóan ez sok időt igényel. Mi rendkívül fontosnak tartjuk azt, hogy növendékeinkkel a zenei kérdésekhez kapcsolódva, a világ dolgairól is beszéljünk. Természetesen életkortól függ az, hogy kivel milyen mélységben és részletességben világítunk rá a különböző jelenségek azonos vagy ellentétes tendenciáira.

Tanulmányozva a három kötetet, az interdiszciplinaritás alapgondolata mellett három szokatlan megközelítésmóddal is találkozunk a zongoraiskolában: az improvizálás, a komponálás és a rajz jelentőségének felvetésével és gyakorlásával.

A.M.: Tudjuk, hogy a zeneórák embernevelő ereje milyen óriási jelentőségű. A művekben felismert elvek, kapcsolatok, rendezettség, rendre szoktat, pozitív hatása kisugárzik, nevel. Tehát a zeneművek tanulása egyik legfontosabb része az óráknak. Ezt azonban nagymértékben segíti az improvizálás, a komponálás és az analógiák jelenléte.

Amikor az improvizációról beszélünk, mindig Goethe mondása jut eszembe: „Az Úristen a diót adja, de fel nem töri.” Vagyis nem kapjuk teljesen készen, nekünk kell feltörni. Nekünk is hozzá kell adnunk valamit, hogy használhassuk. Itt a minden emberben meglévő kreativitásról és kreatívfejlesztésről van szó, ami nem új dolog. Miután a zene is nyelv, a zenét, mint nyelvet tanítom, a nyelv alapjait, melyek a zenei beszéd az improvizációs készség kialakításához feltétlenül szükségesek. Emellett természetesen a zenei olvasás (kottából való játék) és íráskészség (komponálás) fejlesztése is szerves része a nyelvtanulásnak. Az improvizáció valaha szorosan hozzátartozott a zenei gyakorlathoz. Ezt is lépésről-lépésre kell tanítani, melynek eredménye, hogy

„beszéljük” a zenei nyelvet, saját, önálló gondolatokat is képesek legyünk közölni.

Az első improvizációk módot nyújtanak arra, hogy fokozatosan ismerjük meg a hangszer különböző lehetőségeit, a megszólaltatható hangok különböző tulajdonságait – magasság-mélység, hangerő fokozatok, hangszínek árnyalatai, hangok hosszának időtartama, egymáshoz kapcsolódó arányai, a megszólaltatott hangok és a köztük lévő „csendek” viszonya stb. Ezt az utat minden egészséges gondolkodású emberrel végig kell járni, ami azonnali személyes kapcsolatot teremt a hangszer, a zene és a hangszerrel ismerkedő között. Lényeg az, hogy mindez megtapasztalt élménnyé váljék. Eközben sokat beszélgetek a gyerekekkel – a felnőttel –, mert fontosnak tartom, hogy megismerjem, és a kettőnk közötti személyes kapcsolat is kialakulhasson. Az indulásnak rendkívül nagy szerepe van. Egy élet távlatára kell megnyitni az utat.

A számonkérés kérdése mindig felvetődik. Azt hiszem, ha sikerül felkelteni az érdeklődést, a kíváncsiságot a soron lévő téma iránt, akkor a számonkérés szinte észrevétlenül, fokozatosan beépül a közös munkába.

A kottában az első zongoraórától kezdve, majd fokozatosan tovább, megtalálható az improvizációs feladatok gyűjteménye, melyek szorosan kapcsolódnak a tanítási anyaghoz*.

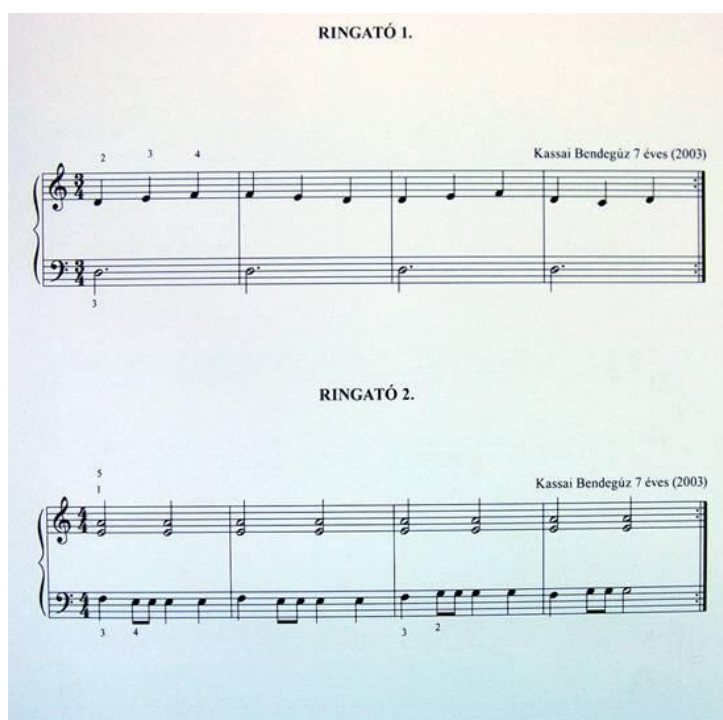
Ezek után kíváncsivá tettél, mi történik az első zongoraórákon?

A.M.: Természetesen sokféle kezdés lehetséges. Ez mindig nagymértékben függ attól, kivel kezd az ember a zenélést. Csak egy példát említek, amit kisgyerekek különösen kedvelnek. Többféle hangzó eszköz hangját kipróbáljuk. Megfigyeljük a csengését, hangszínét, magasságát, a megszólaló hang hosszúságát, hangerejét, vagyis a tulajdonságait. A hangszínnel kapcsolatban tisztázzuk a felhangok szerepét. Megfigyeljük két hang ritmikai összefüggését. Végül következnek a kis hangszerbemutatók, melyek lényegében összefoglalják, mi mindent tanulhattunk a hangokról. Ezeknek a dolgoknak már az első lépéseknél számtalan kombinációs lehetősége van, és a velük való játék nagyon fontos ismereteket és élményt ad, sőt hivatkozási alap is lehet a későbbiek folyamán. Mondhatnám azt, így kezdődik a kreativitás gyakorlata, az improvizációs gondolkodás kialakítása.

Gondolom, alapos előkészítést, sok gyakorlást kíván az elméleti alapismeretekkel való foglalkozás is.

A.M.: A kottaolvasás, kottaírással egy időben kezdődik az elméleti alapismeretekkel való foglalkozás is, kezdve a különböző ritmusképletek,

metrumok tárgyalásától az artikulációs lehetőségekig, az egyszerű technikai problémáktól a kis formák megismeréséig. A hangközök ismerete és felismerése, elemi akkord kapcsolások összefűzése, a jazz világának alapvető harmóniai és ritmikai kapcsolásai mind-mind kiindulópontja lehet egy-egy kis készülő kompozíciónak, melyek szervesen kapcsolódnak a tanult zeneművekhez. A gyerekek nagyon szeretik ezt a munkát, és boldogan mutatják saját kompozícióikat, melyekben felismerhető a megszerzett ismeretek valódi tudása, sok apró, ötletesen megoldott formában.



A 7 éves Kassai Bendegúz két kis darabja

Úgy fogalmaznám, hogy a pedagógiai eszközök átcsoportosításának lehetőségét veti fel ez a tanítási-tanulási módszer, mert nem merev és kötelezően nem szabja meg, hogy azonnal magával az új darab tanításával kezdjünk el foglalkozni.

Ennek a tevékenységnek fő célja:

1. a zenei ismeretekből kiindulva rájönni és felfedezni a különböző területeken jelen lévő kapcsolatokat, melyek a világban megtalálható nagy összefüggéseket is jelzik (analógiás gondolkodás);
2. a megkomponált zenemű egészének, formájának, tartalmának mélyebb megértése, alkotóbb módon történő feldolgozása (zeneműtanítás);
3. a már megszerzett ismeretek önálló alkalmazása, az érzelmi megnyilvánulások, saját gondolatok közlése (improvizálás, komponálás).

Nagyon fontosnak tartom a három tevékenység egymással összehangolt jelenlétét.

Mi a célja a kottában található számtalan gyerekrajznak? Miért rajzoljanak a zenét tanuló gyerekek? – kérdeztem dr. Lantos Ferencet.

Lantos Ferenc: Ebben az esetben nem a rajzoláson volt a hangsúly, hanem kerestük azokat a lehetőségeket, analógiákat, melyek legmeggyőzőbben mutatnak rá arra, hogy a zene nagyon sok mindennek sajátos sűrítménye. Vagyis, ami a zenében sajátos módon fogalmazódik meg, annak a gyökerénél olyan egyetemes összefüggéseket találunk, melyek a világ, az élet bármelyik részében is megtalálhatók. – Vagyis, ha a gyerekek érzik és tapasztalják, hogy a zene világa nem független az élet egészétől, hanem a NAGY EGÉSZNEK szerves része, akkor nagyobb hittel és meggyőződéssel foglalkoznak a zenével is, függetlenül attól, hogy zenész akar-e lenni, vagy csak a zenét szerető értelmes ember.

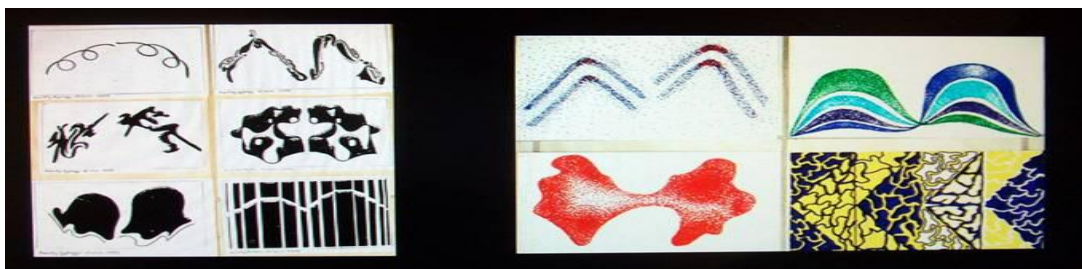
Ehhez kezdetben a rajzolás volt a legkézenfekvőbb, mint a zenei tanulmányokhoz kapcsolódó vizuális eszköz. De itt nem a szép rajzokon volt a hangsúly (talán éppen ezért készültek nagyon szép rajzok is), és nem is a zenéhez kapcsolódó hangulati, érzelmi, vagy akár tematikus ábrázolásról, hanem a mélyebb rétegekre, a tanult zenemű szerkezeti felépítésére történő vizuális „építkezés”, amit szerkezeti analógiának neveztünk el.

Lehetne valamilyen példával egyszerűen illusztrálni ennek a tendenciának megvalósítási módját?

Unisono dallam

Bartók Béla





A darabhoz kapcsolódó gyermekrajzok és gyermekkompozíciók

L. F.: Így a gyerekek megéreztek, hogy a „gyökérnél” azonosak a dolgok. Hangsúlyoznom kell, hogy nem a zenének van szüksége a rajzolásra, hanem a gyerekeknek van szüksége az összefüggések tapasztalatára.

A rajzolás ennek csak egy kézenfekvő eszköze, de nem azt jelenti, hogy a zenét tanulóknak rajzolni is kell. Ugyanakkor minden zenét tanuló – mint ahogy bármit tanuló – gyerekeknek szüksége van az összefüggések egyre mélyebb megismerésére, amihez – bizonyos körülmények között – a rajzolás az egyik legkézenfekvőbb lehetőség.

Persze ezt a célt elérhetjük akkor is, ha megvizsgálunk egy virágszerkezetet és ráérzünk arra, hogy egy virág, egy festmény, egy zenemű, azonos „gyökerekkel” rendelkezik. Az erre való rádöbbenés az egyik legnagyobb és legmeggyőzőbb élmény lehet.

De meg lehet vizsgálni bármilyen más természeti vagy művi alakzatot is – ha az igazi minőség – ugyanazt tapasztaljuk. A magunk részéről ezt tartjuk interdiszciplináris megközelítési módnak.

Visszatérve a rajzolásra, így el tudjuk kerülni a divatos irányzatok utánérzésének a veszélyét is. Az így készült rajzi analógiák arra is rámutattak, hogy a gyerekek nem ún. gyerekrajzokat készítenek szívesen, hanem – jó irányítás mellett! – problémákat szeretnek megoldani, ami viszont nagy tanulságul szolgált a vizuális nevelés számára is. Itt most Szentágothai János, nemzetközi agykutató rádióban elhangzott nyilatkozata jut eszembe: a gyerekeket nem intelligens válaszokra kell nevelni, hanem problémák megoldására (kreativitás). És Kandinszkij is eszembe jut: „Egy bizonyos művészet elemeivel annál inkább kapcsolatba kerülünk, minél jobban megismerjük más művészetek elemeivel fennálló viszonyaikat. A művészet elemeinek és a természet elemeinek viszonya pedig még általánosabb, még szélesebb filozófiai alapra helyezi a problémakört. Így vezet a művészet szintézise egy általánosabb szintézis felé.”

Láthatnánk néhány példát ennek az állításnak igazolására?





Példák az elemekre és szerkezeti elvekre készült rajzi analógiákra**

A.M.: Tehát amikor a zene és más művészeti és tudományterületek kapcsolatáról van szó, gyakorlatilag a gyerek szemléletét, összefüggéslátását készítjük elő hosszú távra, a zenei tanulmányokon belül. Hisszük, hogy ezen az úton tanítványaink emberi minősége is növekszik.

Ezért tartjuk óriási felelősségnek, hogy milyen zenei (művészeti) képzést adunk tanítványainknak, akár közoktatás, akár szakoktatás címen. Kinek, mit, mikor, hogyan, és miért.

A kiadvány végtelenül gazdag tárháza annak, hogyan lehet a zenén keresztül szélesebb látókörű és érzelmi világú személyiséget nevelni. Mennyire elterjedt a kotta használata?

A.M.: Egyetemeken, nemzetközi konferenciákon, tanári továbbképzéseken több alkalommal része volt a programnak a kiadvány ismertetése. Figyelemre méltó az érdeklődés Japánban! 2011-ben több nagyvárosban, így Tokióban, Kyotóban, Narán, Hirosimában, Oszakában, Nagaszakiban került sor a bemutatására.

Ezekre az alkalmakra nagyon emlékszem, én magam is több helyen előadó voltam. A kiadvány újszerűsége nagy érdeklődést váltott ki! Mindenhol kaptak a kottából ajándékba is, és az előadások meghallgatása után a japán zenetanárok sok példány vásároltak. Hozzátenném még, hogy Európában 2012-ben Angliában (York) és Svédországban (Stockholm) is nemzetközi konferencia programja volt a kiadvány ismertetése. Itthon is több zeneiskola továbbképzési témájának része a Zongorálom-mal való foglalkozás.

A.M.: Ha jól emlékszem rá, az USA-ban a chicago-i Roosevelt Egyetemen volt egy bemutató előadásod. Tőled tudjuk, hogy itt hangzott el az a mondat, ami bizonyította a koncepció átlátását, megértését és mély átgondolásának szükségességét, revelációszerű felismerését. A külföldi sikeres fogadtatások ráirányították a figyelmet arra, hogy nélkülözhetetlen egy angol nyelvű fordítás, amely lehetővé teszi a kottában lévő magyar nyelvű szöveg megértését. Ezen dolgozunk most, hogy megkönnyítsük a kiadvány használatát külföldön is.

Köszönöm a beszélgetést.

* A lépésről-lépésre haladás fokozatai az I/1-2. kötet 29., 33., 42., 63., 97., 161., 168., 178., 182. és a II/1-2. kötet 10., 44., 69., 85., 92., 93., 94., 105-107., 109., 125., 131., 141., 150., 155., 166., 175. oldalain követhető.

** Az illusztrációk Apagyi Mária tulajdonát képezik. Köszönjük, hogy közlésüket engedélyezte.

*** www.AbrahamMariann.hu

IV.

APAGYI MÁRIA – DR. LANTOS FERENC INTEGRATÍV, KOMPLEX MŰVÉSZETI NEVELÉS⁵



Apagyi Mária dr. Lantos Ferenc (1986)
(pecs2010.blog.hu)

⁵ A Kodolányi János Főiskola és a ZETA közös rendezésében megtartott „**Rögtönzés a zenei előadásban és pedagógiában**” c. Konferencián (2010. V. 8-9., Óbudai Társaskör) elhangzott előadás szerkesztett, kibővített változata. (A Szerk. megj.) (Első megjelenés: Parlando 2011/2.)

Úgy tűnik, hogy a művészet nélkülözhetetlen az ember számára, és amióta művészet van, valamilyen formában művészeti nevelés is van. Mégis ma, a művészeti nevelés – különösen közismereti vonatkozásban – egyre jobban kimarad a tantárgyrendszerből. Ez annak a következménye, hogy a zenei és a vizuális nevelés is – formálisan – egyre belterjesebbé vált, és gyakorlatilag nincs kapcsolatban más szakterületekkel, vagyis saját magát szorította a perifériára.

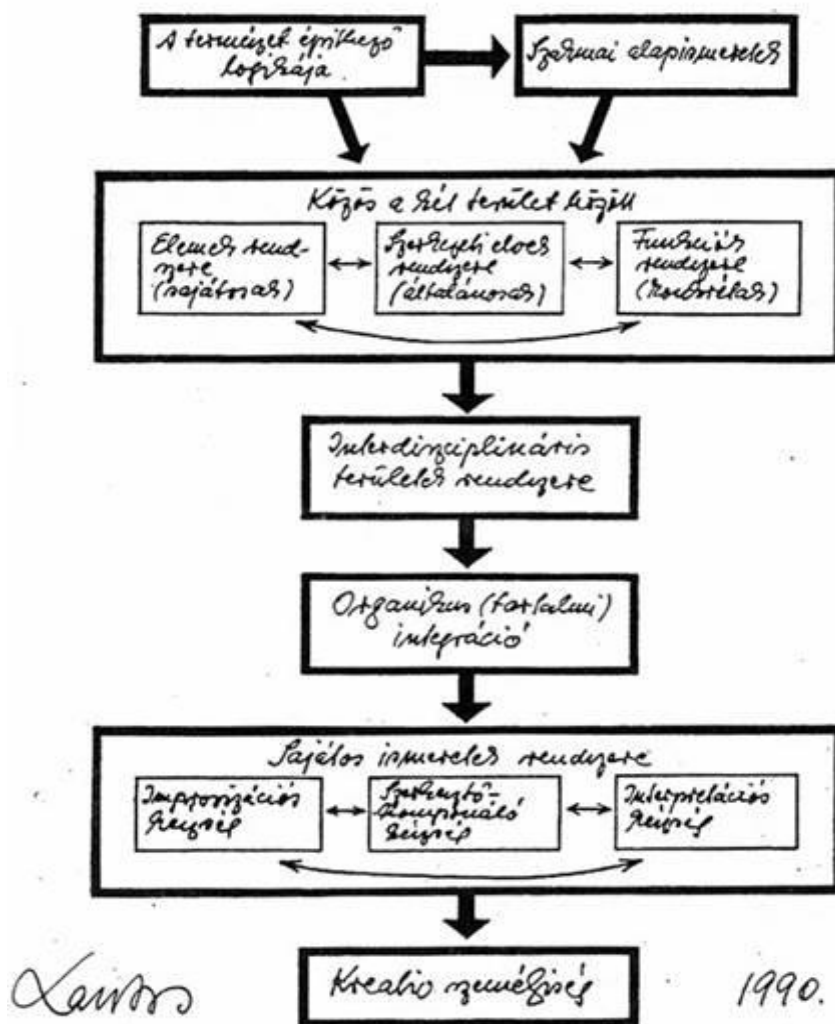
Természetes azonban, hogy a művészeti közismereti és a művészeti szakmai képzés szorosan összefügg, vagyis egymást kölcsönösen minősítik. Ebből következik, hogy gyakorlatilag mindkét terület bajban van. Hogyan lehetne ezen segíteni?

1968 óta foglalkozunk ezzel a témával, tehát több mint negyven éves tapasztalatunk birtokában alapállásunk – nagyon röviden – a következő:

1. Célnak nem a művészetet és nem is a művészeti nevelést tartjuk, hanem az **EMBERMŰVET**, az emberi élet minőségét. A művészet eszköz ehhez a célhoz. Ezért nem mindegy, **mit, mikor, hogyan** és **kinek** tanítunk.
2. A művészeti nevelés csak akkor lesz igazán fontos, ha **interdiszciplináris** alapokra épül, vagyis más szakterületekkel tartalmi kapcsolatba kerül. Ezért szabadiskolánkban a zenei és a vizuális nevelés, és ma már a mozgásművészeti is ehhez kapcsolódva – megtartva sajátosságait – egymással összefüggésben történik.
3. A művészetet nem lehet tanítani, a **NYELVET lehet és kell tanítani**, a nyelv önálló alkalmazására, az önálló megnyilatkozásra kell építeni.
4. A követelmények nem lehetnek előre meghatározottak. Mindenkitől **önmaga maximumát** kell elvárni, a tanártól éppúgy, mint a tanítványtól.

A képzési folyamat táblázat formájában:

A műveltség fejlesztése
A művelési szabadságok művelési programjainak
vázlata



A kiindulás a Teremtett Rendből **a természet** építkező logikájából és **a szakmai alapismeretekből** történik. Fontosnak tartjuk a természet működésének, a működés logikájának a megértését, legalább is szemléleti szinten. A természet, amelynek mi is részei vagyunk, adja a mintát, mely mindannyiunk számára – akaratunktól függetlenül is – meghatározó és általános érvényű. A szakmai ismeretek, pedig az emberi kultúra termékei. Ez a terület az, amelyik tehát embertől függő. Itt azokra a sajátos vizuális és zenei nyelvi alapokra gondoltunk, amelyek koroktól, stílusoktól és divatoktól függetlenek, és éppen ezért „minden időben” korhoz kötöten, sokféleképpen alkalmazhatók.

E két területből való kiindulás – elvileg – a számunkra létező teljes világot (a természetit és az emberit) egyesíti. A két területnek három közös (interdiszciplináris) meghatározója van:

- **az elemek rendszere**, amelyek **sajátosak** (például mások a zenei elemek, mások a vizuális elemek, mások a természet elemei.....)
- **a szerkezeti elvek rendszere**, amelyek **általánosak** (például ugyanúgy jellemzők a **szimmetria**, **aszimmetria ellentét**, **párhuzam ritmus** stb. viszonyok az állatvilágra, a növényvilágra, vagy például Cézanne festményeire, vagy Mozart szonátaira.....)
- **a funkciók rendszere**, amelyek **konkrétak** (vagyis az elemek és a szerkezeti elvek kapcsolata és milyensége a mindenkor szükséges funkciók szerint alakul, épül össze, és lesz belőle szitakötő, tulipán, szonáta vagy festmény)

A tanárnak tehát törekednie kell arra, hogy kézben tartsa az **interdiszciplináris területeket**, hogy a mélyben rejlő kapcsolatokra tudja építeni a tananyagot. Nem arra kell hangsúlyt fektetnie, hogy a saját tantárgyát önmagában ismertesse, és sajátíttassa el, hanem más területekkel összhangban, a közös alapokra építve.

Ez a megközelítésmód más és más szakmai hangsúlyokat eredményez, mely a váratlan, új körülményekhez is érzékenyen tud alkalmazkodni.

A közismereti művészeti képzésben is tisztázni kell, hogy a művészeti szakmáknak melyek azok az alapjai, amelyek **minden ember számára** szükségesek. Ezt a tantervek általában nem veszik figyelembe, mert nem az emberre, hanem a szakmára összpontosítanak. -

A képzési szinteken a hagyományos értelmű **interpretációra** irányuló pedagógia mellett (amikor előre lehet tudni, hogy hova kell a tanulónak eljutnia, vagyis pontosan meg van határozva, hogy mit kell tudnia) hangsúlyozott szerephez kell juttatni a kreativitást fejlesztő **improvizációs és komponáló gyakorlatokat** is. Ezek megszabadítanak a megszokott és a legtöbb esetben „idomított” megoldásoktól az interpretációt is, és sokkal nyitottabb, szélesebb skálájú gondolkodást fejlesztené ki tanítványainkban. Ez a három terület egymást kiegészítve és segítve eredményezne **komplex, kreatív** és sok irányban nyitott személyiségeket. (Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy ez a gyakorlatban nem olyan egyszerű, mint így leírva. Ezért hangsúlyoznunk kell **a tanár emberi, szakmai, szemléleti nyitottságának és pedagógiai rátermettségének a szükségességét is.**)

A **Zongorálom – Kreatív zongoratanulás** című kottakönyv anyaga a fentiekben bemutatott táblázat alapján készült. Az **interdiszciplináris összefüg-**

gésekre építve, a zongorából kiindulva, a teljesség igénye nélkül, alapvető zenei ismereteket tartalmaz, különböző stílusú zongoradarabokat, beleértve az egyszerű jazz karaktert is (2-4-6 kezes és 2 zongorás művek), technikai gyakorlatokat, improvizációs és kompozíciós feladatokat, gyerekrajzokat és a növendékek zenei kompozícióit, melyekhez szervesen kapcsolódnak vizuális művészeti, építészeti, irodalmi és természeti analógiák. Az egyes fejezetek végén további kutatásra ösztönző példák is találhatók.

Az anyag az **interpretációs kérdésekkel** párhuzamosan, a ma egyre aktuálisabb zenei **improvizáció** és önálló **komponálás** egymást kiegészítő kapcsolataira épül. Az improvizációt tehát nem önmagában tárgyalja, hanem nyelvtanulás közben. – Fontos lenne, hogy az improvizáció ne külön tantárgyként szerepeljen, hanem szervesen beépítve minden hangszeres, énekes óra anyagában. Kodály valaha azt mondta, hogy az éneklés „kéznél van”. Az improvizáció ugyanígy „kéznél van”, azonnal lehet kapcsolódni. Természetes azonban, hogy bármilyen nyelvtanulás esetében a nyelv rendszeres gyakorlata elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy az aktuális nyelven meg tudjunk nyilatkozni.

Az improvizációnak óriási a jelentősége a zenetanításban, ezt a tapasztalatok is egyértelműen bizonyítják.

Néhány fontosabb szempont:

1. Nyelvről, nyelvhasználatról lévén szó, mindenkit, a zeneileg gyengébb képességű gyereket is aktivizálja.

2. A sok zenei szabály megismerésének eredményeképpen a növendék, a tanuláskor sorra kerülő művekben is felismeri ezeket.

3. Miután ismeri és érti a különböző zenei szabályokat, értelmet kap a rendszeres hangszeres játék, tehát megkönnyíti a gyakorlást.

4. A gyerekek kíváncsian, érdeklődve vesz részt a munkában, mert egy-egy szempontot többféleképpen lehet megoldani, s így a lehetőségek szélesebb skáláját ismeri meg.

5. Zenei tanulmányai nem passzív befogadásra, hanem sokirányú aktivitásra épülnek.

6. A kortárs zene megismerése és megértése nem okoz problémát.

7. Határozottabb, magabiztosabb lesz, például szerepléskor a gátlások csökkennek, vagy feloldódnak, az izgulás is csökken, vagy teljesen megszűnik.

8. Fejleszti a gondolkodást, fejleszti a kreativitást, színesebb, gazdagabb lesz, így az anyag nem csak a zenei kreativitást, hanem az emberi kreativitást is nagymértékben segíti. Végző soron az egész ember személyiségére pozitívan hat.

Összefoglalva a Kottáskönyvről

A kottakönyv a zongoratanuláson keresztül bevezet a zene általános ismereteibe, és az analógiákon keresztül felhívja a figyelmet a világ-egész összefüggéseire.

Az I. és II. kötet rendszerezése az interdiszciplináris kapcsolatokra épült:

1. Elemek rendszere – Zenei elemek

2. Szerkezeti elvek rendszere: Ellentét – Átmenet – Ritmus – Szimmetria – Aszimmetria – Aranymetszés – Párhuzam – Ismétlés – Visszatérés. A Variáció témaköre zárja a sort.

Minden fejezet végén összefoglalásként, a tárgyalt témához kapcsolódó improvizációs és kompozíciós feladatok segítik feldolgozni az illető anyagot.

A III. kötet kottagyűjteményt tartalmaz, a zongoristáknál megszokott sorrendre építve: Etűdök, J. S. Bach művei, Szonatina, Szonáta, különböző stílusú zongora kompozíciók. A kötetekben a következő kortárs szerzők művei találhatók: Binder Károly, Dubrovay László, Esztényi Szabolcs, Király Csaba és Sári József. A képzőművészeti analógiák Lantos Ferenc munkái.



Apagy Mária és Esztényi Szabolcs (Lengyelország, 1986)

Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy a kapcsolatok keresésénél tehát nem a történeti korok szerinti összehasonlításra gondolunk, vagyis nem arra, hogy például milyen volt a barokkban vagy a reneszánszban a zene, a képzőművészet, a matematika vagy a biológia, bár ez a fajta összehasonlítás nagyon fontos és érdekes. De nem eredményezi azt az interdiszciplinaritásra épülő organikus integrációt, mely egy mélyebb összefüggésekre épülő, nagyobb rálátású és sokkal nyitottabb megközelítést tesz lehetővé. Meggyőződésünk, hogy e nélkül ma már semmilyen pedagógiában nem léphetünk tovább, a művészetpedagógiában sem!

A zenei és vizuális kapcsolatok

Bartók Béla: Mikrokozmosz II. kötet 54. Kromatika című kis darabjából indulunk ki.



A mű címe: Kromatika, utal a színességre, mind a tizenkét hang szerepel benne.
A népdalhoz hasonló négysorosságot is felfedezhetjük formailag:

A A3 B A

(Ugyanakkor a kicsi-kicsi-nagy formára is gondolhatunk: 3+3+5 ütem)

A sorok ütemeinek száma: 3 3 2 3

A sorok szerkezete: párhuzam – párhuzam – imitáció – tükörkép

A harmadik sor változásai jelzik a pozitív aranymetszés helyét.

A nyolcad mozgás ritmusa a translációk szimmetriát idézi.

Megismerve a művet, a növendékek ^{*}szervezeti analógia rajzai:



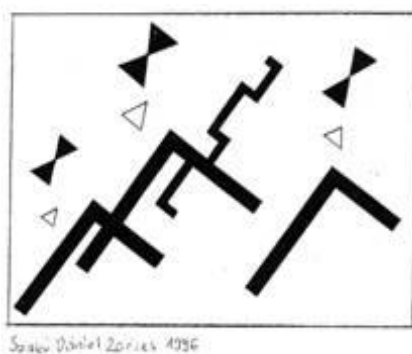
Karlovecz Zoltán 15 éves 1979



Kopjás Anita 12 éves 1979



Árvai Tamás



Szabó Dániel 20 éves 1996

(Tanár mind a négyüknél: Apagyi Mária)

A rajzokat figyelve, látható, hogy mindegyik ugyanarra az alapképletre épült, mégis minden megoldás más és más, nagyon sokfélék. Némelyik közelebb áll a kiindulóponthoz, némelyik szabadabban értelmez.

Természetesen a zenetanítás és a zenélés önmagában teljes egész, a zenész növendékeknek csak azért van szükségük a rajzolásra, mert így talán érthetőbb és meggyőzőbb számukra a világ jelenségeinek sokféle variációja, mely egyúttal egyetemes elveket tükröz vissza.

Zenéhez kapcsolódó mozgás

Az előadás befejezéseként Apagyi Mária (zongora) és Hágen Zsuzsa (mozgás) improvizációját mutattuk be DVD-n. (Az ANK Martyn Ferenc Művészeti Szabadiskola igazgatója, Garamvölgyi Attila beindította a mozgásművészeti tagozatot is Hágen Zsuzsa mozgásművész tanár vezetésével.)

V.



[Apagyi Mária és Lantos Ferenc](#)
honlapja

VI. VIDEÓK

Magyar Alapfokú Művészetpedagógiai Értéktár - Videó-interjúk

Apagyi Mária



Apagyi Mária zongorázik (3:04)

Lantos Ferenc 80éves, kiállításmegnyitó Apagyi Mária zongorázik,
(Pécsi Galéria 09.02.21.)

Apagyi Mária - Három kompozíció (12:00)

Apagyi Mária interjú (17:50)

